

Suomen Lakimiesliitto

Uudenmaankatu 4-6 B
00120 Helsinki

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry (jäljempänä Lakimiesliitto) lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva laki on iäkäs ja laadittu aikana, jolloin lapsen huolto- ja tapaamisoikeus harvoin aiheutti riitoja. Oikeuskäytännössä on sen vuoksi jouduttu kehittämään menettelytapoja, jotka vastaavat tämän päivän perheen tarpeita. Lainsäädännön uudistaminen vastaamaan oikeuskäytäntöä on tarpeellista.

Lakimiesliitto katsoo, että muistiossa on varsin kattavasti nostettu esiin niitä asioita, joita on syytä selvittää ennen uuden lain säätämistä.

2. Lapsen tapaamisoikeus

2.1 Vuoroasumisjärjestelyt

Näiltä osin voitaisiin muun muassa muiden maiden lainsäädäntöä tutkimalla selvittää, voisiko lapsi asua virallisesti kahdessa eri osoitteessa. Tärkeää olisi myös pohtia ja asiantuntijoiden avulla selvittää sitä, voidaanko lakiin ottaa periaatteita huomioon otettavista seikoista, kun arvioidaan vuoroasuminen etuja ja haittoja yksittäistapauksissa.

2.2 Säännökset tuetuista ja valvotuista tapaamisista

Nimenomaisen säännöksen ottaminen lakiin on kannatettavaa.

2.3 Muiden kuin vanhempien tapaamisoikeus

Tapaamisoikeuden vahvistaminen muille kuin vanhemmille voisi ennestään lisätä riitaisuuksia vanhempien välillä. Tapaamisoikeus tulisi siten voida vahvistaa myös muulle lapsen läheiselle kuin vanhemmalle vain erityisestä syystä.

2.4 Tapaamisoikeuden toteuttaminen

a) Vieraannuttaminen ja muut tapaamisen toteutumiseen liittyvät vaikeudet

Vaikka vieraannuttamiskielto tavallaan on jo laissa, voisi olla tarpeellista terävöittää lain sanamuotoa lähihuoltajan velvollisuudesta myötävaikuttaa tapaamisoikeuden toteutumiseen.

b) Lapsen asuinpaikan muuttaminen

Muistiossa esitetyn menettelyn sisällyttäminen lakiin on kannatettavaa.

Liian usein esiintyy tapauksia, joissa toinen yhteishuoltaja on ilman toisen vanhemman suostumusta tai jopa toisen vanhemman tietämättä muuttanut lasten kanssa toiselle paikkakunnalle, vaikka yhteishuoltajien tulisi päättää yhdessä lapsen asuinpaikasta. Tällöin etävanhemmalla ei ole muuta mahdollisuutta kuin vaatia oikeudessa lapsen asuinpaikan muuttamista. Tämän vuoksi muistiossa esitetty menettely on perusteltua ottaa huoltolakiin. Muuttamista harkitsevan vanhemman olisi tehtävä kirjallinen ilmoitus toiselle vanhemmalle ja jos sopimusta vanhempien välille ei synny, asia tulisi voida saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tuomioistuimen tulisi ratkaista asia kiireellisesti.

2.5 Vastuu lapsen tapaamiskustannuksista

Nimenomaisen säännöksen ottaminen lakiin on kannatettavaa, koska se voi ehkäistä vanhempien välisiä riitoja näiltä osin. Tulisi kuitenkin pohtia sitä, olisiko oikea paikka säännökselle elatusapulaissa eikä huolto- ja tapaamisoikeuslaissa (jossa voisi olla viittaussäännös näiltä osin).

3. Oikeudenkäyntimenettely

3.1 Oikeudenkäyntimenettelyn nopeuttaminen

Prosessin kesto on nykyään liian usein riippuvainen tuomareiden lomista ja käytännöistä lapsiasioissa. Oikeusturva paranisi, jos laissa säädettäisiin määräaika ensimmäiselle istuntokäsittelylle. Ennenkuin se on mahdollista, on kuitenkin huolehdittava tuomioistuinten riittävästä resurssoinnista.

3.2 Sosiaaliviranomaisen selvityksen hankkiminen

a) Määräaika sosiaaliviranomaisen selvitykselle

Määräajan asettaminen sosiaaliviranomaisen selvityksen laatimiselle olisi olemassa olevien viipymisongelmien vuoksi erittäin tärkeää ja perustelua. Laissa pitäisi kuitenkin myös selvemmin tuoda esille, ettei selvitystä tule hankkia, mikäli asiat voidaan selvittää valmisteluistunnossa

b) Olosuhdeselvityksen hankkiminen kunnan ostopalveluna

Olosuhdeselvityksen hankkimista kunnan ostopalveluna ja siihen liittyvää lainsäädäntötarvetta olisi tarpeellista selvittää. Tällä hetkellä osa kunnista hankkii selvityksiä ostopalveluina, minkä on jossakin määrin aiheuttanut epäselvyyttä.

3.3 Lapsen kuuleminen ja osallistuminen oikeudenkäyntiin

Lapsen kuulemista koskevien huoltolain säännösten tarkistamista on aiheellista pohtia, samoin edunvalvojan tai muun edustajan määräämistä lapselle huoltoriitaoikeudenkäyntiä varten. Edunvalvojatarvetta voisi kuitenkin vähentää sillä, että tuomareille säädettäisiin nimenomainen oikeus kuulla tietynikäistä lasta itse pääkäsittelyn ulkopuolella. Muissa Euroopan maissa ja osassa pohjoismaita tuomari kuulee säännönmukaisesti lapsia itse.

3.4 Toistuvat huoltajuusoikeudenkäynnit

Toistuvia huoltoriitoja on pyrittävä ehkäisemään, ja kaikki sitä koskeva pohdinta on tarpeellista ennen lain uudistamista.

3.5 Lapsen huoltoa ja huostaanottoa koskevien prosessien päällekkäisyys

Tuomioistuinten välistä tiedonvaihtoa tulisi voida parantaa ja menettelyjä yhteensovittaa siinä tapauksessa, että samaa lasta koskeva huolto ja huostaanottoa koskeva asia on yhtä aikaa vireillä eri viranomaisissa. Kysymys on kuitenkin enemmänkin käytännöistä kuin lainsäädännöllisestä uudistustarpeesta.

4. Lapsen huolto

4.1 Lapsen huoltoon liittyvien sopimusten alan laajentaminen

Lastenvalvojen luona vahvistettavien sopimusten alaa tulee täsmentää ja laajentaa muistiossa esitetyn tavoin. Riidattomissa tapauksissa sopimuksen vahvistaminen on säädettävä tehtäväksi ainoastaan lapsenvalvojan luona. Nykyisen lain säännökset ovat epäselvät sen suhteen, voiko sopimusta saattaa tuomioistuimeen vahvistettavaksi, ja riidattomia asioita tuodaan käräjäoikeuteen lastenvalvojen pitkien jonojen vuoksi.

Lastenvalvojan tulee voida vahvistaa myös vanhempien välinen sopimus, jossa on sovittu tehtävienjaosta huoltajien kesken, oheishuoltajasta tai vanhempien tiedonsaantioikeudesta.

4.3 Vanhempien oikeuksien täsmentäminen

Etenkin yhteishuoltajuuden käsitettä voisi olla tarpeellista täsmentää niin, että vanhemmille olisi selvää, mihin päätöksiin tarvitaan molempien huoltajien suostumus.

4.4 Vanhemmuussopimus

Sopimuksen mahdollisuus avioeron tai avoeron varalta voisi ehkäistä huoltoriitoja, joten sitä kannattaa selvittää.

4.5 Sovittelu ja muu varhaisen vaiheen tuki

Pakollista eroneuvottelua lasten asioista tulisi harkita. Huoltoriitaoikeudenkäynneissä ja myös sovittelussa yksi merkittävimmistä ongelmista on vanhempien keskinäisen vuorovaikutuksen puuttuminen. Ehdottomasti tulisi selvittää, olisiko perusteltua vaatia vanhempia käymään sosiaaliviranomaisen tai muun sopivan tahon luona puhumassa lasten asioista ennen kuin vanhemmat voivat viedä asian oikeuteen tai edes asiantuntija-avusteiseen huoltoriitojen sovitteluun. Esimerkiksi Iso-Britanniassa vanhemmat eivät saa oikeusapua, jolleivät he osallistu oikeuden ulkopuolella käytävään perheasiainsovitteluun ennen kuin asia pistetään vireille tuomioistuimessa.

Helsingissä 10.3.2016

Jorma Tilander
Toiminnanjohtaja